

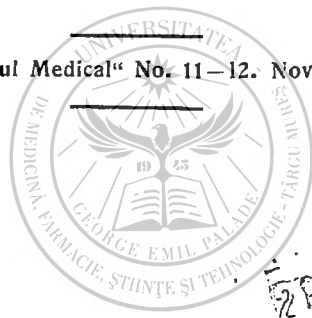
~~G. 167 Om. 161~~
~~159512~~
ΔGG

Opi.

Dr. VALERIU L. BOLOGA

† Dr. GHEORGHE CRĂINICEANU

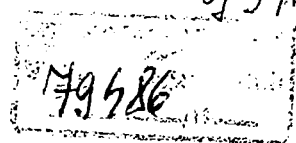
Extras din „Clujul Medical“ No. 11—12. Nov.—Dec. 1926.

22 MAY 1900

9542

Tipografia „CARTEA ROMÂNEASCĂ“ S. A. Cluj

1927

C. 8511

15

† Dr. GHEORGHE CRAINICEANU.

În ziua de 19 Noembrie a fost coborât în lăcașul de veci, cu toată cinstea cuvenită unui om de bine, doctorul **Gheorghe Crăiniceanu**. A murit în Cluj, unde își dezvoltase în ultimii ani umanitara sa activitate, răpus de o scleroză cardio-renală.

Șaptezeci și trei de ani de viață i-au fost hărăziți, ani de muncă cinstită. Se născuse la 25 Decembrie 1853 la Ciclova-montană în Banat. Elev distins în liceu, — pe care l-a terminat la 1874 în Timișoara, — a atras asupra sa atențiunea familiei de mecenati Mocioni. Cu o bursă primită dela ei urmează medicina în Budapesta.

La 1879 îl aflăm printre laureații facultății, care-l premiază pentru o lucrare de oculistică. Doi ani mai târziu obține diploma de doctor. Urmează 4½ ani de studiu de specialitate la clinica profesorului **Schulek**. Prin muncă asiduă, tânărul doctor își însușește toate cunoștințele necesare pentru a deveni un bun oftalmolog.

În 1885 îl aflăm în Tară. Aici i se oferă un câmp larg de muncă. Ca medic militar, în calitate de conferențiar liber la facultatea de medicină din Iași, ca practician, el dezvoltă o salutară activitate în domeniul oftalmologiei.

O dovedesc o seamă de lucrări de specialitate. A publicat în limba română, franceză, germană și maghiară. N'a scris numai lucrări multe ci și de valoare. Chiar prima sa încercare în stil mai mare, „Influența părților feții dimprejurul ochiului, a mă-

rimii pupilei și a ochelarilor asupra câmpului vizual“, — lucrare în limba maghiară, — îi dobândește premiul facultății din Budapesta. „Boalele de ochi și de dinți“, în colaborare cu profesorul Árkövy (Stuttgart, 1885), ca și un studiu despre „Durerile de dinți reumatice ca precursori ai acceselor glaucomatoase“ (1886, Klin. Monatsblätter für Augenheilkunde) sunt lucrări cari aduc puncte de vedere noi într'un domeniu hotarnic între două specialități. Prima lucrare e numită în „Deutsche Monatsschrift für Augenheilkunde“ deadreptul „un model pentru lucrări viitoare de acest gen“.

Exacte și utile, și în consecință bine apreciate de presă, au fost meticuloasele sale studii statistice: „Statistica orbilor în Ungaria“ (Szemézet, 1885), „Statistica infirmilor și orbilor din țară“ (Iasi, 1886).

O broșurica „Igiena ochilor“, (București, 1909) a fost găsită vrednică de-a fi tradusă și în limbile franceză (1912) și germană (Tübingen, 1900).

Dintre subiectele multelor sale lucrări clinice amintim: cercetări asupra oftalmiei simpatice, a conjunctivitei granuloase, asupra acțiunii eserinei, despre cataractă, anestezia retinei, despre tehnica oftalmoscopiei și schiascopiei, tehnica operațiunilor pe ochi. Nenumărate sunt notele mai mici, recenziile, cazurile clinice, dările de seamă despre progresele oftalmologiei și ale instituțiilor de specialitate din străinătate, pe cari le-a publicat în cursul lungiei sale cariere medicale.

Și ca igienist, doctorul Crăiniceanu a știut să producă lucrări frumoase. „Igiena țăranului român“ (București, 1895), o carte care și azi se cetește cu mult folos, a fost premiata de Academia Română (Pr. Iazar). Utile sunt și multele broșuri de popularizare a noțiunilor de igienă pe cari le-a scris pentru sol-

dați; foarte bune sunt lucrările sale asupra igienii soldatului român și asupra diferitelor aspecte ale funcționării serviciului sanitar militar român, publicate în diverse reviste de specialitate străine.

Crăiniceanu, care mănuiă ușor condeiul, scria mult pentru ziarele românești din Ardeal și Banat. Astfel el a publicat o seamă de articole de interes cultural sau de științe popularizate.

După marea Unire **Crăiniceanu**, viguros la trup și suflet, s'a grăbit să se reîntoarcă pe pământul său natal. Dela 1919 până la 1926 a trăit în Cluj, unde a lucrat ca inspector general medico-pedagogic pentru Ardeal la organizarea institutelor de orbi, infirmi și surdo-muți. Aproape de 70 ani, el a elaborat un manual didactic medico-pedagogic de mare valoare. În plină activitate încă l-a doborât boala.

Astfel, doctorul **Gheorghe Crăiniceanu**, distinsul oculist și autor apreciat în domeniul oftalmologiei, prietenul și ocrotitorul celor lipsiți de vedere, igienistul și medico-pedagogul priceput, prin activitatea sa rodnică și cinstită va rămânea înscris în analele istoriei medicinei românești.

Domaniul însă în care a săvârșit opera vieții sale, în care va străluci ca un destelenitor și deschizător de orizonturi noi este istoria medicinei românești.

Medicina noastră datează abia dela începutul veacului al 19-lea. E firesc că până de curând ea nu avea încă perspective istorice. Prin anii 1890 istoricul bucureștean **Ionescu-Gion** publică primele schițe asupra medicinei vechi din București. Aceste încercări însă nu dădeau încă o privire de ansamblu asupra dezvoltării organice a medicinei științifice românești.

Această sinteză a încercat-o cu succes doctorul **Crăiniceanu**.

Încă dela așezarea sa în Țara veche, **Crăiniceanu** începe să adune metode, meticulos, materialul pentru o bibliografie a medicinei românești.

Era o operă extrem de greu de înfăptuit. A aduna tot materialul răsfirat prin biblioteci, prin reviste din țară și străine, însemna o muncă titanică.

Cu răbdare și mult sistem, după o muncă de ani, săvârșită în puținele ore de recreație pe cari i le îngăduia timpul liber scump de care dispune un practician căutat, **Crăiniceanu** reușește să prezinte Academiei a sa bibliografie medicală. În 1895 secția științifică a Academiei hotărăște să utilizeze lucrarea prezentată.

În alți 13 ani de muncă intensă **Crăiniceanu** își perfecționează opera începută și o duce la bun sfârșit. În 1907 apare în ediția Academiei Române „Literatura Medicală Românească“, opera de căpetenie a lui **Crăiniceanu**, lucrare rămasă până azi fundamentală pentru Istoria Medicinei Românești.

Într-o carte voluminoasă de 483 pagini, **Crăiniceanu** dă o bibliografie cât se poate de completă a lucrărilor medicale scrise de Români, sau de străini privitoare la medicina în România. A compus-o având la bază bogata bibliotecă a Academiei Române, precum și prețioasa sa colecție particulară, adunată cu grije și pricepere decenii de-a rândul. Lucrarea se extinde până la 1905—1906.

O lucrare bibliografică niciodată nu poate fi completă. Chiar și într'un domeniu mai restrâns, cum e literatura medicală românească, un singur autor, fie el cât de dotat și conștiincios, nu e în stare să dea ceva absolut definitiv. Să se renunțe deci din capul locului la o operă atât de necesară, indispensabilă pentru orice început de activitate științifică? Nu! O lucrare bibliografică, chiar defectuoasă, e mai bună decât nici una.

Cu atât mai prețioasă e însă una cum a fost a lui **Crăiniceanu**, care reprezintă maximul de exactitate și de bogăție a materialului informativ posibil în împrejurările în cari s'a creiat.

Deaceea „literatura“ doctorului **Crăiniceanu** a fost din capul locului și chiar numai din punct de vedere pur bibliografic o lucrare deosebit de valoroasă și utilă. Dar ea a fost și mai mult. **Crăiniceanu** a încercat mai întâi în literatura noastră științifică să dea în introducerile pregnante ale diferitelor capitole ale bibliografiei sale o scurtă schițare a istoriei medicinei științifice la noi. El ne-a dat prima schemă a diferitelor epoci ale ei care, chiar modificându-se cu timpul pas cu pas în urma noilor cercetări medico-istorice, totuși azi este cel mai util cadru pentru sistemul istoria medicală românești. Iar datele biografice întretesute cu belșug celor bibliografice, sunt și azi un foarte util auxiliar pentru biograful medical.

Putem afirma că abia opera lui **Crăiniceanu** a făcut posibile cerceterile medico-istorice la noi, pornite cu atâta competență de un **Felix** și **G. Z. Petrescu** și urmate cu o uimitoare putere de muncă de doctorul **Gomoiu**.

De aceea, cu drept cuvânt d-l **Iorga** într'o dedicație a putut să-l numească pe doctorul **Crăiniceanu** „primul istoriograf al medicinei românești“.

Dela studiul începuturilor medicinei noastre, **Crăiniceanu** a ajuns să se ocupe și de medicina populară și folclorul medical. Intre manuscrisele sale se află un vraf de note inedite asupra acestui subiect, care la prima cercetare pare a fi deosebit de interesant. În „Convorbiri Literare“ 1889/90 a publicat o serie de articole: „Nomenclatura româno-latină din istoria naturală“, în cari cu multă pricepere stabilește echi-

valentul științific al numirilor populare din domeniul zoologiei, botanicei și mineralogiei. Acest glossar, pierdut între filele unei reviste de mult epuizate, ar fi și azi de neprețuit folos pentru oricare cercetător al folclorului medical.

În legătură cu activitatea sa medico-istorică, încă o mențiune pentru broșura sa „În chestia orbilor“ (1916) care în mod succintă dă o privire asupra acestei chestiuni în trecut și asupra evoluției ei până în zilele noastre.

Institutul de Istoria Medicinii dela Facultatea din Cluj, din momentul înființării sale în 1921 a apelat la sfatul și competența doctorului **Crăiniceanu**. Neprețuite au fost indicațiile pe cari el le-a dat în epoca de organizare a institutului. O colecție de interesante manuscrise medicale românești dela începutul veacului al XIX, rămasă după moartea sa, au trecut în proprietatea institutului, contribuind astfel la accentuarea caracterului său românesc.

Stocul de vechi cărți medicale românești ale doctorului **Crăiniceanu**, — cea mai completă colecție de felul acesta la noi, — încă din 1920 a fost achiziționată de biblioteca universitară clujeană.

Astfel Clujul, care are primul institut organizat pentru studiul istoriei medicinei românești și care azi adăpostește corpul neînsufletit al doctorului Gh. **Crăiniceanu**, e chemat să perpetueze memoria sa și să urmeze tradiția științifică creiată de el.

A cinsti amintirea sa și a duce la bun sfârșit opera sa, iată una din datoriile pe cari Institutul de Istoria Medicinii din Cluj va căuta să o îndeplinească cu sfîntenie.
